

**XYEHOM LI NACIONES UNIDAS
CHIRIX EB' LI XK'ULUB' EB' LI
TENAMIT AJ RALCH'OCH'**

Nimla ch'utam re li Naciones Unidas

Eb' li ruuchil li jun junq chi tenamit nake'okenk.

B'eresinb'il xb'aan li rajom ut eb' li k'a'uxl nake'kojob'an re xyaalal li xhu li Naciones Unidas ut li xchaab'il rajom re xpaab'ankil, xb'aanunkil li ak sumenb'il xb'aaneb' li nimqal tenamit jo' chan ru naxye sa' li hu.

Rik'in xyeeb'al naq eb' li tenamit aj ralch'och juntaq'eteb' rik'in li junraqal chik chi tenamit ut rik'in xk'eeb'al reetal eb' li xk'ulub' chixjunil li tenamit re naq wanqeb' li xjalan jalanqileb', re naq t'eruuq chi reek'ankil rib' jo' jalan ut re naq te'oxloq'iiq jo' chan ruheb'.

Rik'in xyeeb'al ajwi' naq chixjunileb' eb' li tenamit nake'tenq'ank, re naq li jalan jalanqil ut li xb'ihomal eb' li yu'amil na'leb', a'aneb' jo' li xmaataneb' chixjunileb' li poyanam.

Rik'in xyeeb'al ajwi' naq chixjunil eb' li k'a'uxl, li jolomink sa' li jun junq chi tenamit ut li b'aanuhom li chaljenaq rik'in junaq tenamit, li wank xwankil malaj poyanam, rik'in reek'ankil naq li jun chik chi tenamit nataqlank sa' xb'een li junch'olaqeb' tenamit, nareek'a' naq jwal li xwankil ut li junraqaleb' chik ink'a, a'ineb' nake'xke xwankil jun ch'uut chi na'leb' ak re wi' jun chi tenamit malaj rik'in xjalanil natawman rik'in jun ch'uutaq chi poyanam, li paab'aal, li yu'amil na'leb', li maak'a' junaq xkuutal malaj xyaalal chi moko chi ruheb' li xnimqal ru nawom (científicamente) ut chi moko chi ru ajwi' li xchaqrab', ut chi ru chixjunil li tenamit naxk'am chaq jun ch'a'ajkilal.

Rik'in xyeeb'al wi' chik, naq sa' li xb'eeresinkil eb' li xk'uulub'eb', eb' li tenamit aj ralch'och' tento naq wanqeb' chi maak'a'aq li xtzeqtaanaankileb'.

Rik'in li xkeeb'al xchool chirix naq eb' li tenamit aj ralch'och' xe'xk'ul li rahilal chalen chaq naab'al chihab', sa' xyanqeb' a'in, naq eb' li kaxlan winq xe'xmin chi ruheb' jalanil na'leb', paab'aal ut wank chik xkomon (colonización) ut li xmaq'b'aleb' li xch'och' chi ruheb', eb' li na'ajej ak reheb' wi' ut li k'a'aq reeru reheb', li yook chi ramok re li xwaklesinkil ribeb' jo' chan ru nake'raj ut a' yaal chan ru wankeb' li xmaajelil, yal mimb'ileb' b'an chi ru li k'aru nake'keek re.

Rik'in xnawb'al naq aajel ru xkeeb'al xloq'al ut xpuktesinkil resilal eb' li xk'ulub'eb' laj ralch'och', li nake'tawmak chi sa' li chan ru k'ubk'uukeb' wi', li tuminal li wank ut li chan ru xwanjik li tenamit, eb' li xyu'amil na'leb'eb', li k'aynaqeb' xb'aanunkil, li resilal li xyu'ameb' ut li chan ru nake'xtaw ru li yu'am, a' tz'aqal chirix li ch'och', li xna'ajeb' ut li k'a'a reeru wankeb' re.

Rik'in ajwi' xnawb'al naq aajel ru xkeeb'al xloq'al ut xpuktesinkil resil eb' li xk'ulub' eb' li tenamit aj ralch'och' natawman sa' eb' li chaq'rab', sumk'uub' ut junqaq chik na'leb' k'uub'anb'il xb'aaneb' li nimqal tenamit.

Reek'ankil li sahil choolej naq eb' li tenamit aj ralch'och' yookeb' chi xk'uub'ankil ribeb' re xwaklesinkil ribeb' sa' li awabejiink, sa' li xtuminal li wank, li xwanjik sa' li tenamit ut sa' li xyu'amil na'leb'eb',

re naq taaraqeq chixjunil li chan ru na'uxk wi' tzeqtanaak ut li tawasiik li yalaq ta chi b'ar nak'ulmank.

Ch'olch'ooq ajwi' naq te'ruhanq eb' laj ralch'och chi rilb'al ut xk'ak'alenkil chixjunil li b'aanuhom, malaj chixjunil eb' li k'a'aq reeru, nake' ch'a'ajkiink reheb' a'an, eb' li xch'och', eb' li xna'aj ut eb' li k'a'aq reeru reheb', li nake'hok xkawilaleb' re naq toj truhanq chi wank ut xkawub'resinkil eb' li molam li wankeb' chi sa', eb' li xyu'amil na'leb'eb', eb' li xk'aynaqil b'aanuhom ut xsikb'al li xwaklesinkil rib'eb a' yaal chan ru nake'raj ut a' yaal li maajelal nak'extaw, rik'in ajwi' li xk'eeb'al li xloq'al li xnawomeb', eb' li xyu'amil na'leb' ut li k'aru k'aynaqeb' xb'aanunkil eb' laj ralch'och', li natenq'ank re jun li k'iik ut waklesiink ib' chi yaal ut juntaq'et choq' reheb' chixjunileb' jo'wi' li xtusb'al ru chi chaab'il li rilb'al ut xkolb'al rix li natawmank sa' li sutam.

Rik'in xk'eeb'al chi us sa' ajl li tenq' naq ink'a' chik twanq sa' ruq' eb' laj kookox (ejército) eb' li ch'och' ut eb' li na'ajej li wankeb' wi' eb' laj ralch'och, choq' re xsik'b'al li tuqtuukilal, li xik chi uubej ut li wakliik rik'in li xtuminal li wank ut li komonil wank sa' li tenamit, li xtawb'al ru li wank ut li k'amb'al rib' sa' usilal sa' xyanqeb' eb' li tenamit li wankeb' sa' li ruuchich'och'.

Rik'in xk'ulub'ankil chi yaal a' tz'aqal li xk'ulub'eb' eb' li junkab'al ut eb' li komonil aj ralch'och' re naq toj yooqeb' chi xwotzb'al li xlaatz'aleb', re li xk'iiresinkil, xkawresinkil, xtijb'aleb', xtzolb'aleb' ut li chaab'ilal choq' reheb' li ralal xk'ajoleb', rik'in xk'eeb'al reetal chi us eb' li b'ar wan li xk'ulub'eb' li kok'al.

Rik'in xk'eeb'al xyaalal naq eb' li k'ulub' xaqab'anb'ileb' xyaalal sa' eb' li sumk'uub' ut sumenb'ileb' chi sa' eb' li chaq'rab', sumk'uub' ut sa' junraqaleb' chik sumk'uub' xaqab'anb'il xb'aneb' sa' xyanqeb' li awa'bejilal ut eb' tenamit aj ralch'och', a'in junqaq li x'uxmaank sa' junqaq honal naq wank yook chi k'ulek, naq yook li k'a'uxk chirix junaq li ch'a'ajkilal, xb'an naq aajel ru ut xb'an naq a'an jun laatz'al li wank sa' xb'eeneb' li jalanil chik tenamit xsik'b'al xyaalal ut wank jun xyaalal sa' xb'eeneb' chixjunil li tenamit sa' li ruuchich'och'.

Rik'in ajwi' li rilbal naq eb' li k'ehok ib' sa' aatin, sumk'ub' ut junch'olageb' chik k'uub', xaqab'anb'il xb'aaneb' li tenamit ut li sumk'amok ib' sa' aatin li naxk'am chaq eb' li sumk'uub' a'in, nake'k'anjelak jo' roqechal re xkawresinkil li xsumk'amb'aleb' rib' eb' li tenamit aj ralch'och' ut eb' li awabejilal reheb' tenamit.

Rik'in xk'ulub'ankil chi yaal, naq li xhu li Naciones Unidas, li Sumk'uub' re naab'al chi nimqal tenamit chirix li k'ulub', re li tuminal wank, eb' li komonil wank sa' li tenamit, ut yu'amil na'leb' (1) ut li sumk'uub' xe'xb'aanu naab'al chi xnimqal tenamit chirix li xk'ulub' li poyanam ak re wi' ut li okenk chi jolomink (1) jo' ajwi' li xyehom ut eb' li xtusulal li k'anjel re Viena (2) nake'xaqab' tz'aqal xyaalal li xk'ulub'eb' chixjunileb' li tenamit re xb'aanukil li nake'xk'a'uxla ut li nake'raj xb'aanunkil, naq te'ril ut te'xye chan ru nake'raj xbeeresinkil ribeb', rik'in li chan ru k'aynaqeb' chi xjolominkil ut chi xsik'b'al li xwaklesinkil li xwanjikeb' sa' li xtuminal li wank, li xwanjikeb' sa' li komonil wank sa' li tenamit ut sa' li xyu'amil na'leb'eb'.

Rik'in xk'eeb'al sa' ajl naq maajun reheb' li raqal li natawmank sa' li hu a'in, truhanq roksinkil choq re xmaq'b'al malaj xmuqb'al chi ru junaq li tenamit li xk'ulub' re xjolominkil rib, beeresinb'il a' yaal chan ru naxye li k'ulub' li xaqxo xyaalal sa' chixjunil li tenamit.

Rik'in naq cholchooq, naq li xk'eeb'al xyaalal li xk'ulub'eb' li tenamit aj ralch'och' chi sa' li tasal hu a'in, puktesinb'il li tixwaklesi li chaab'il wank ut tenq'aj ib' sa' xyanqeb' li awa'bejilal reheb' li nimqal tenamit ut eb' li tenamit aj ralch'och', jo' chanru naxtitz' li xyaalal li tiikilal, li tz'aqal okeenk ut li roxloq'inkil eb' li xk'ulub' li junjunq chi poyanam, re naq maak'a'aq li tzeqtanaak ut li xpaab'ankil li k'aru nayeemank.

Rik'in xjultikankil chi ruheb' li awa'bejilal reheb' li nimqal tenamit re naq te'xb'aanu chi tz'aqal reeru chixjunil li laatz'al xsumehomeb' chi ok reheb' eb' li tenamit aj ralch'och' chaljenaq malaj natawmank sa' eb' li chaq'rab' re jalan jalanq chi nimqal tenamit, a' tz'aqal li nake'k'anjelak chi rixeb' li xk'ulub' li poyanam, rik'in li patz'ok chi ruheb' ut li xk'eeb'al li xtenq'ankileb' li tenamit nake'patz'ok li tenq'.

Xyeeb'al chi yaal naq li Naciones Unidas, wank sa' xb'een xb'aanunkil jun nimla k'anjel re xpuktesinkil ut xkolb'al rix eb' li xk'ulub' li tenamit aj ralch'och'.

Jo'ka'an b'i' naq li xaqab'anb'il Yehom a'in, a'an jun li ak'il yokb' jwal chaab'il li nak'amok re xk'eeb'al xyaalal jo'wi' xk'ulub'ankil, li xpuktesinkil resilal ut li xkolb'al rix li xk'ulub'eb' ut li xwanjikeb'

chi ach'ab'amb'il eb' li tenamit aj ralch'och' ut chi xb'aanunkil li xk'anjeleb' jo' chan ru naxch'olob', li Naciones Unidas chi sa' li k'anjel a'in.

Rik'in xk'ulub'ankil chi yaal ut xaqab'ankil wi' chik yaal naq eb' li poyanam aj ralch'och' wankeb' xk'ulub' chi maak'aaq junaq xtzeqtaanaankil sa' chixjunil eb' li xk'ulub' jo' poyanam xaqab'anb'il xyaalal ut k'eeb'ileb' xwankil sa' li k'ulub' li yeeb'il resilal sa' jalan chik tenamit (Derecho Internacional) ut naq eb' li tenamit aj ralch'och' wankeb' li xk'ulub' sa' komonil li jwal aajeleb' ru, re li xwanjikeb' sa' li xyu'ameb', re li chaab'il wanjik ut re li xwaklejikeb' chi yaal jo' tenamit.

Rik'in ajwi' xkeeb'al reetal chi yaal naq eb' li xwanjik li jun junq chi tenamit aj ralch'och' najalaak a' yaal li na'ajej malaj tenamit wankeb' wi' ut tento xkeeb'al sa' ajl li naraj naxye ut li xyaalalil eb' li jun junq chi k'aaq reeru najalaniink reheb' sa' li xnimla tenamiteb' ut jo'kan ajwi' sa' li tenamit b'ar wi' wankeb', jo' ajwi' eb' li jalan jalanq chi k'aynaqil b'aanuhem sa' li xyu'amil na'lebeb'.

